

NC
DO

ONDERZOEK

NEDERLANDERS & DRAAGVLAK VOOR ONTWIKKELINGSSAMENWERKING DE INVLOED VAN WOORDKEUS

EVELIEN BOONSTOPPEL

Vanwege de aanhoudende discussies over de effectiviteit van ontwikkelingssamenwerking lijkt de 'framing van de hulp' van toenemend belang. De term die het Ministerie van Buitenlandse Zaken gebruikt voor het verbeteren van de leefomstandigheden in ontwikkelingslanden is ontwikkelingssamenwerking. Het publieke en politieke debat beperkt zich echter niet tot deze term. De termen 'ontwikkelingshulp' en 'internationale samenwerking' worden in dit debat ook veelvuldig gebruikt. Roepen deze verschillende termen bij Nederlanders wel dezelfde beelden op? En wat zijn deze beelden? Zijn er verschillen in het draagvlak dat gemeten wordt als er wordt gevraagd naar 'ontwikkelingshulp', 'ontwikkelingssamenwerking' of 'internationale samenwerking'? Om deze vragen te kunnen beantwoorden heeft NCDO in januari 2013 een representatieve studie uitgevoerd onder 1.523 Nederlanders.

Ontwikkelingshulp, ontwikkelings- samenwerking of internationale samenwerking?

Onderzoek uit Engeland laat zien dat de Engelsen de term 'development aid' - zoals ontwikkelingssamenwerking in Engeland vaak wordt aangeduid - voornamelijk associëren met noodhulp in reactie op (natuur) rampen, in plaats van het stimuleren van economische groei in ontwikkelingslanden (Glennie, Straw & Wild, 2012). Deze noodhulpverlening is volgens de Engelsen hoofdzakelijk een bezigheid voor goede doelen en niet per se voor de overheid. Bovendien is de Engelse bevolking in het algemeen sceptisch over de werkzaamheid en de levering van noodhulp, wat de perceptie over overheidsbudget bestemd voor ontwikkelingssamenwerking verder negatief beïnvloedt (Darnton & Krik, 2011: 90). Hoewel de term ontwikkeling ('*development*') wél positief wordt beoordeeld, krijgt het in combinatie met de term hulp ('*aid*') 'een relatief lage mate van steun van de Engelse bevolking als gevolg van de hardnekkige associatie van deze term met het minder gewaardeerde noodhulpverlening door goede doelen.

De Engelse studies laten zien dat de termen die gebruikt worden invloed kunnen hebben op de waardering van activiteiten op het terrein van ontwikkelings-samenwerking. In het Nederlandse debat worden drie termen op dit terrein – ontwikkelingshulp, ontwikkelingssamenwerking en internationale samenwerking – door elkaar gebruikt. Het is niet ondenkbaar dat er ook in Nederland verschillen zijn in de associaties die men heeft bij deze termen. In deze factsheet presenteren we de resultaten van een studie waarin de associaties die de verschillende termen bij Nederlanders oproepen met elkaar worden vergeleken. Daarnaast wordt de invloed van het gebruik van deze verschillende termen op de maatschappelijke steun voor activiteiten op dit beleidsterrein bestudeerd.

Verschillende termen, verschillende associaties

De termen ontwikkelingshulp, ontwikkelingssamenwerking en internationale samenwerking blijken wezenlijk andere associaties bij Nederlanders op te roepen (zie figuur 1 tot en met figuur 3). Waar zowel ontwikkelingshulp als ontwikkelingssamenwerking door Nederlanders voornamelijk worden ingekaderd ('geframed') vanuit een hulpperspectief (helpen, armoede, Afrika), wordt internationale samenwerking meer geframed vanuit een handelsperspectief (economie, geld, Europa).

Maar boven alles blijkt de nadruk bij internationale samenwerking, veel meer dan bij de andere twee termen, op *samenwerking* te liggen. Internationale samenwerking lijkt dus meer geassocieerd te worden met een gelijkwaardige uitwisseling dan in het geval van ontwikkelingshulp en ontwikkelingssamenwerking.

Figuur 1. Wat is het eerste waar u aan denkt bij de term *ontwikkelingshulp*? (wordle.net)

Figuur 2. Wat is het eerste waar u aan denkt bij de term *ontwikkelingssamenwerking*? (wordle.net)

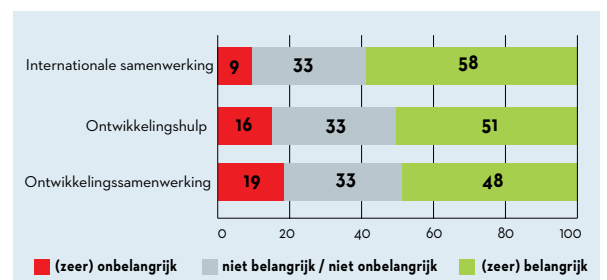

Figuur 3. Wat is het eerste waar u aan denkt bij de term *internationale samenwerking*? (wordle.net)

Woordkeus ook bepalend voor draagvlak

De vraag is vervolgens of de woordkeuze en de bijbehorende associaties ook gevolgen heeft voor de steun van de Nederlandse bevolking voor overheidsbestedingen op dit terrein. Ofwel, is er verschil tussen de steun van het Nederlandse publiek voor overheidsactiviteiten als er gebruik wordt gemaakt van de termen 'ontwikkelingshulp', 'ontwikkelingssamenwerking' of 'internationale samenwerking'? Dit blijkt inderdaad zo te zijn. Internationale samenwerking kan op de meeste steun van de Nederlanders rekenen als het gaat om besteding van overheidsgeld. Waar 48 procent van hen het (zeer) belangrijk vindt dat de overheid geld uitgeeft aan ontwikkelingssamenwerking, vindt 58 procent het (zeer) belangrijk dat er geld aan internationale samenwerking wordt besteed (zie figuur 4).

Ook is er een verschil in het aantal mensen dat tegen overheidsuitgaven op deze terreinen is: 9 procent vindt het (zeer) onbelangrijk dat er geld besteed wordt aan internationale samenwerking, terwijl in het geval van ontwikkelingssamenwerking dit percentage stijgt naar 19 procent. Het percentage Nederlanders dat het (zeer) onbelangrijk vindt dat overheidsgeld besteed wordt aan ontwikkelingshulp ligt weer iets lager (16%).

Figuur 4. Hoe belangrijk is het, naar uw mening, dat de Nederlandse overheid geld besteedt aan <vignet>?

Conclusie

De resultaten laten zien dat de termen ontwikkelingshulp, ontwikkelingssamenwerking en internationale samenwerking onder de Nederlandse bevolking andere associaties oproepen. Waar zowel ontwikkelingshulp als ontwikkelingssamenwerking voornamelijk worden geassocieerd met armoedebestrijding en hulp, wordt internationale samenwerking geassocieerd met handel en samenwerken. Deze studie laat zien dat de termen ontwikkelingshulp en –samenwerking inwisselbaar lijken, maar dat dit niet zonder meer geldt voor de term internationale samenwerking.

Niet de termen ‘hulp’ of ‘samenwerking’, maar de term ‘ontwikkeling’ doet er toe

Opvallend is dat niet zozeer variatie in het gebruik van ‘hulp’ of ‘samenwerking’ de verschillen in associaties van Nederlanders lijkt te veroorzaken, maar het al dan niet gebruiken van de term ‘ontwikkeling’. ‘Samenwerking’ gekoppeld aan ‘ontwikkeling’ wordt geassocieerd met hulp en armoedebestrijding. Terwijl ‘samenwerking’ gekoppeld aan ‘internationale’ geassocieerd wordt met samenwerking en handel.

Associaties en draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking

De verschillen in associaties hebben ook invloed op de maatschappelijke steun voor beleidsactiviteiten op dit terrein. Nederlanders vinden het belangrijker dat er geld naar internationale samenwerking gaat dan naar ontwikkelingssamenwerking of ontwikkelingshulp. Daarnaast blijkt de term internationale samenwerking ook veel meer dan de andere twee termen geassocieerd te worden met (gelijkwaardige) samenwerking. Waar in Engeland het draagvlak voor ontwikkelings-samenwerking door het gebruik van de term *development aid* dus lijdt onder een negatieve associatie met (inefficiënte) noodhulp geleverd door goede doelen, bestaat de mogelijkheid dat in Nederland het draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking profiteert van de positieve associaties met internationale samenwerking.

Verantwoording

Om meer inzicht te krijgen in hoe de Nederlandse bevolking ontwikkelingssamenwerking waardeert en inkadert, heeft NCDO in samenwerking met TNS NIPO eind januari 2013 een opiniepeiling uitgevoerd onder 1.523 Nederlanders in de vorm van een zogenaamde vignettenstudie. De ondervraagden zijn in drie gelijke groepen van ongeveer 500 respondenten verdeeld. Deze drie groepen zijn op basis van achtergrondkenmerken vergelijkbaar met elkaar, en vormen alle drie een representatieve afweging van de Nederlandse samenleving. Eén groep kreeg consequent de term ‘ontwikkelingshulp’ voorgelegd in de vragenlijst (n=499), een tweede groep de term ‘ontwikkelingssamenwerking’ (n=518), en een derde groep de term ‘internationale samenwerking’ (n=506). Afgezien van deze variatie in terminologie, waren de vragenlijsten verder identiek.

Bronnen

- Darnton, A. & M. Kirk (2011). *Finding Frames: New Ways to Engage the UK Public in Global Poverty*. London: Bond.org.
- Glennie, A., Straw, W & L. Wild (2012). *Understanding public attitudes to aid and development*. UK: IPPR & ODI.

Meer lezen?

Op de website van NCDO vindt u tal van onderzoeken over hoe Nederlanders zich verhouden tot verschillende mondiale thema's. Heeft u vragen of opmerkingen over dit onderzoek of wilt u op de hoogte gehouden worden van nieuw onderzoek, neem dan contact op met NCDO via onderzoek@ncdo.nl.

NCDO is het Nederlandse kennis- en adviescentrum voor burgerschap en internationale samenwerking. NCDO voert onderzoek uit, geeft trainingen en stimuleert de meningsvorming over mondiale thema's door publicaties te verzorgen en de discussie op gang te brengen.

Deze factsheet is een uitgave van NCDO, oktober 2013.

NCDO, Postbus 94020, 1090 AD Amsterdam, tel +31 (0)20 568 87 55
www.ncdo.nl